

İŞLEVLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK AFANDI FIKRALARI*

Ozbek Afandi Anekdotese in the context of the Functions

Erhan SOLMAZ**

Özet

“Antropolojik Yöntem” adıyla da bilinen İşlevsel teori, günümüz halkbilimcileri tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Kuramın kurucuları kültürün, değişik cephe ve kurumların birbirleriyle ilişki ve tesiri neticesinde meydana geldiğini savunurlar. İnsan, çeşitli ihtiyaçlarla gözünü dünyaya açar ve bu ihtiyaçları karşıladığı ölçüde mutlu ve başarılı olur. Kültürde her ihtiyaç bir ürünle karşılanır. Folklor ürünleri de bu bağlamda insanın temel ihtiyaçlarının karşılanması neticesinde doğmuştur. Sözlü kültürün tipe dayalı yaratmalarından olan fıkralar, işlevsel teorinin uygulanabileceği önemli ürünlerdir. Türk dünyasının birçok bölgesinde geniş bir hayran kitlesiyle kendine yer edinmiş olan Nasreddin Hoca, Özbek sahasında “Afandi” adıyla tanınmaktadır. Afandi tipine bağlı olarak ortaya çıkan fıkraların işlevsel teoriye göre incelenmesi bu çalışmanın temelini oluşturacaktır. Söz konusu fıkralarda hangi işlevin daha ağır bastığı ve bunun nedenleri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşlevsel teori, kültür, Özbek, Afandi

Abstract

The function theory which known as the name of “Anthropological theory”, is being used by the present folkloreist. The founders of this theory claims the culture as occurring because of the reason the relation and the affect between the different hands and parties. The human borns with the various needs and can be happy as long as appease these needs. In the culture each needs, could be appeased with a product. On the context of this case, the folklorical things rised because of these needs to appeased. The anecdotes, one of the typical narratives of verbal culture, are the main products onwhich could used the functional theory. Nasreddin Hodja, has got a main place as gathering a lot of admirers in Turkish world, is to known as “Afandi” in Uzbek field. The analysing of these anecdotes which occurred depending to Afandi type is going to compose this study. Also in this study, it is going to be debated which function had the main place and the reasons of this case.

Keywords: Functional theory, the culture, the Uzbek, Afandi.

Sözlü ürünlerin ve uygulamaların yani folklor olgularının bulunduğu çevre içinde yaşama sebebi olarak da tanımlayabileceğimiz “İşlev” konusuna ilk dikkati çeken ve işlevin hangi durumlarda, hangi sebeplere bağlı olarak ortaya çıktığını bir sisteme bağlı olarak açıklayan ilk kişi Bronislaw Malinowski'dir. Bascom'un işlev ve icra bağlamı bütün

* Bu makale, Erhan SOLMAZ'ın Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde “Özbek Mizahında Nasreddin Hoca Tipi ve Fıkraları”, adlı doktora tezinden çıkarılmıştır.

** Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Uşak-TÜRKİYE, E-posta: erhan.solmaz@usak.edu.tr.

çalışmalarının ilham kaynağını teşkil eden “İlkel Psikolojide Mit” adlı çalışmasında Malinowski, kültürü “aletler, tüketim malları, anayasal belgeler, insan düşüncesi, beceri, üretim, töre ve inançlardan meydana gelen bir bütün” olarak görmekte; ait olduğu topluluğun ihtiyaçlarını karşılayan bir özellik taşıdığını belirtmektedir. Ona göre ihtiyaçların giderek yenilenmesi ve değişmesi, kültürün de yenilenmesi ve değişmesi anlamına gelmektedir. Bir anlamda kültür için devamlılık şarttır. Araştırmacının;

Metabolizma	Besin sağlanması
Üreme	Akrabalık
Bedensel rahatlık	Barınma
Güvenlik	Korunma
Hareket	Etkinlik
Büyüme	Yetiştirme
Sağlık	Temizlik

olarak belirlediği “bu ihtiyaç ve kültürel cevapların ortak değerler etrafında toplanmış insanların meydana getirdiği bu çevre tarafından karşılanacağı” yolundaki tespiti ise (Çobanoğlu 2005: 224-225), son derece dikkat çekicidir.

Maslow ise insan ihtiyaçlarını beş madde halinde değerlendirmekte olup bu görüş “Motivasyon Teorisi” adıyla bilinmektedir. Ayrıca söz konusu bu beş ihtiyacın Malinowski’nin savunduğu düşüncelere hizmet ettiği de ortadadır. Nitekim araştırmacının;

Fizyolojik ihtiyaçlar	(Beslenme)
Emniyet ihtiyacı	(Barınma)
Sevgi ihtiyacı	(Biri ya da bir grup tarafından sevilme, beğenilme)
İtibar	(İçinde bulunduğu toplum tarafından takdir görme)
Kendini gerçekleştirme	(Bir eser meydana getirme: Resim-roman-beste-şiiir vb.)

şeklinde belirlediği bu ihtiyaçlardan ilkinin % 50’si karşılandığı andan itibaren insan, hemen sıradaki ihtiyacını karşılamaya girişir. İlk iki ihtiyacının karşılanmadığı durumlarda ise insanlar sürü haline gelirler (Kafesoğlu 1991: 28-30).

“Performans Teori”nin de kurucusu sayılan ve sözlü ürünlerin bir toplum karşısında icra edildiği anda işlevinin olacağını, toplumun ihtiyacı bağlamında yani anlatıcı-dinleyici-çevre içinde yeniden şekillenebileceğini savunan Malinowski’ye göre bu durum sadece sözlü ürünler değil folklorun bütün alanları için de söz konusudur (Çobanoğlu 2005: 234-235). Bu bağlamda teorisyen, folklorun en önemli dört işlevini şu şekilde sıralamaktadır:

Hoş vakit geçirme, eğlenme-eğlendirme,

Değerlere, toplum kurumlarına, törelere destek verme,

Eğitim ve kültürün gelecek nesillere aktarılarak eğitilmesi,

Toplumsal ve kişisel baskıdan kurtulma (Çobanoğlu 2005: 235-236).

Performans teorisinin kurucularından olan ve işlev teorisi bağlamında belli bir bölgeye ait giyim eşyalarını inceleyen Petr Bogatrev “Moravian Slovakya’da Halk Kostümlerinin İşlevi” konulu çalışmasında söz konusu maddi kültür unsurlarını;

1. Büyüsel

2. Dinî
3. Yöresel
4. Yaş grubu
5. Erotik
6. Günlük

olmak üzere çeşitli gruplara ayırmıştır (Çobanoğlu 2005:237).

İşlev konusuna bakışı, moda bağlamında ve Santa Fe tarzı giyim ve süslenme üzerinde olan Andrea Gillespie 1990 yılında New Mexico’da oturan elit tabakanın Santa Fe tarzı giyim eşya ve aksesuarlarını tercih etmelerinin nedenini “mücevher ve otantik kıyafet tutkusu” olduğunu tespit etmiştir (Bock 2001: 84).

Yapısal folklorun Rusya’daki uygulayıcılarından Wladimir Propp’un “Masal Morfolojisi” adlı çalışması da işlev teorisi bağlamında değerlendirilmelidir. Nitekim Propp, söz konusu çalışmasında 100 peri masalının “değişmeyen unsurları” dediği 31 işlev ortaya koymuştur (Propp 1958: 43-102).

İlhan Başgöz’ün işlev teorisine bakışı ise halk hikâyelerinin icrası sırasında ortaya çıkan “arasöz”ler bağlamında gerçekleşmiştir. Nitekim araştırmacı işlev teorisini halk hikâyelerinin icrası sırasında ayrı bir yere sahip olan “arasöz”lere uygulamış; söz konusu ifade şekillerinin işlevlerini;

Açıklayıcı ve öğretici,

Görüş, yorum ve eleştiri,

Şahsi serzeniş ve itiraflar (Başgöz 2006: 326-328)

olarak belirlemiştir.

Prof. Dr. Nerin Yayın bu konuyu Ak Möör destanının Kalık Akiyev anlatmasına uygulamış; söz konusu destandaki arasözleri, işlevleri bağlamında;

Açıklayıcı-bilgi verici

Uyarı ve eleştiriler

Tasvirler (Yayın 2010: 261-288)

olarak üç ana başlıkta değerlendirmiştir.

Adı geçen araştırmacının “Türk Mitolojisi Bağlamında Atatürk İle İlgili Anlatmalar” adlı kitabının bir bölümü de bu konuya ayrılmış; söz konusu çalışmanın XII. bölümünde Atatürk mitlerinin fonksiyonu incelenmiştir (Yayın 2010: 138-147).

Yine aynı araştırmacı “İşlev Teorisi Bağlamında Nasreddin Hoca Fıkrası: Bana Görünme De...” başlıklı makalesinde Nasrettin Hoca’nın söz konusu fıkrasını bu bağlamda inceleyip değerlendirmiş ve:

Eleştirme- yerme

Uyarma- hatırlatma

Güldürme-eğlendirme

Rahatlatma

Kendini kabuk ettirme

Eğitme

Kültürü gelecek kuşaktan taşıma

Gizli düşmanlıkları ortaya koyma

Dinlendirme

Öğretme

olmak üzere on fonksiyon tespit etmiştir (Yayın 2014: 515-526).

Prof. Dr. Nerin Yayın'a göre bu bağlamda dikkati en çok çeken şey sözlü ürünlerin işlevinin değiştiği anda türünün de değişebileceği meselesidir. Nitekim anlatıcının ya da başka birinin başından geçmiş bir olay, bir anı veya bir fıkra, hikâye sırasında anlatıcının kendisini dinlendirmek, dinleyicilerin zayıflayan ilgilerini hikâye üzerine toplamak gibi nedenlerle anlatının arasına sokulduğu anda işlevi ve türü değişir; "karavelli" haline gelir. Yine hikâyecinin kendi gördüğü ya da birinden dinlediği bir rüya, fasıldan sonra anlatıldığında rüya olmaktan çıkacak; "döşeme" adını alacaktır. Aslında bir ağıt olan "Bodrum Hâkimi", "Ormancı" gibi ezgilerin bir oyun havası olarak çalınması ise işin bir başka boyutudur (Köse 2000: 503-508; Köse 2014: 515-525).

Anlaşılabacağı üzere işlev, folklorun bütün alanlarına ilişkin anlatma-gelenek-ritüel-inanç vb.lerin tümü toplumun ihtiyaçlarına cevap verme esasına dayanmaktadır. Bu bağlamda söz konusu alanlara özgü her şeyin anlatıcı veya uygulayıcı, çevre ve dinleyici bağlamında değerlendirileceği ortadadır.

Psikanalistlere göre bu kültürel cevapların yani folklorun işlevsel yönü, yaşadığı toplumu meydana getiren insanoğlunun varoluşu ile ilgilidir. Nitekim Fromm'a göre insanların bütün davranışları bu felsefesine dayanmakta; dolayısıyla insanın toplum içinde var olmak ve birlikte olmak düşüncesinden hareketle çevresindeki maddi ve manevi alanlara hâkim olmak isteğini ortaya koymaktadır. Söz konusu maddi ve manevi alanla ilgili ihtiyaçların karşılanmaması ya da geç karşılanması durumunda insanı bağımlı hale getireceği (Fromm 2003: 75-88) ise işin bir başka boyutudur.

İnsan davranışlarının nedeni konusunda Fromm'la aynı düşünceyi paylaşan Heidiger de onu çevresi ile bir bütün olarak düşünmekte; bireysel ve toplumsal bütün faaliyetlerin nedenini, kişinin dış dünyayı biçimlendirme isteğine bağlamaktadır (Akarsu 1994: 213-225).

Felsefe ve psikoloji uzmanlarından Jaspers'in de benzer bir düşüncede olduğunu görmekteyiz. Nitekim söz konusu bilim adamı insanı, sonsuz bir bilme ve anlama ihtiyacı duyan bir canlı olarak düşünmekte olup bütün davranışlarının evrende var olma, sürekli olma ve idealine ulaşma isteğiyle ilgili olduğunu belirtmektedir (Akarsu 1994: 187-213).

Sorokin ise insan davranışlarını topluma uyum bağlamında değerlendirir. Ona göre bütün düşünce ve davranışlar, insanın içinde yaşadığı toplumun benimsediği çizgiye göre belirlenir; kültürün gelecek kuşaklara taşınması da bu çizgi doğrultusunda ve o doğrultuda şekillenen insan aracılığıyla gerçekleşir (Kafesoğlu 1991: 30-31).

Sosyal psikoloji uzmanlarına göre bu durum kimlik ile ilgilidir. Meselâ Nuri Bilgin, insan tutum ve davranışlarını belirleyen bu çizginin toplumsal kimliğin bir ifadesi olup kişinin içinde bulunduğu topluma aidiyetini de beraberinde getirdiğini (Bilgin 2007: 78-81) belirtmektedir.

İnsanı psikolojik bir varlık olarak kabul eden Bergson, davranışlarının temelinde evrendeki yeri ve konumunu sorgulamanın cevabının yattığını, kişinin bir taraftan olgunlaşırken olaylara ve hayata yön vermeye çalıştığını, bu durumu ise onun kendi tutum ve davranışlarıyla açıklamak gerektiğini (Bayraktar 2010: 47-98) savunur. Bu bağlamda Brentano, insan davranışlarının nedenini bilinç dünyasının psikolojik yönü ile ilişkili

görürken (Akarsu 1994: 148-156) Göka, bu durumu kişisel-anatomik yani genetik özelliklerin psikolojisine bağlamayı (Göka 2011: 22) uygun bulur.

Kısacası tutum ve davranışlarımız, içinde bulunduğumuz çevre içinde şekillenir. Bu tutum ve davranışlarımızın genetik özelliklerimizi de yansıtacağı, yaşadığımız sürece toplumun değer yargıları ile soy özelliklerimizin çatışabileceği ortadadır. Bir yerde bu durum, hem gerçek hem de psikolojik bir uyum sürecini gerektirecek; bireysel kimliğimiz toplumun kimliği bağlamında şekillenecektir.

Araştırmacılara göre insanların her alanda kullandıkları hatta tercih ettikleri eşyaların temelinde bile onun psikolojisi yatmaktadır (Bilgin 2009: 119-122). Aslında insan psikolojisi, içinde bulunduğu çevrenin de özelliklerinden fazlasıyla etkilenmektedir. Bir başka ifadeyle eşya seçiminde kişinin istek ve ihtiyaçları kadar çevresinin beklenti, koşul ve değer yargısı da rol oynar. Bir anlamda her eşya, insanın bilinçli bir rüyasıdır (Bilgin 2009: 122-132). Wilhelm Dilthey'in "çevrenin sadece insan davranışlarını değil onun fiziki mekânda madde ile olan ilişkilerini de belirlediği" yolundaki düşüncesi (Bayraktar 2010: 137-141) ise son derece dikkat çekicidir. Bu bağlamda ev, eşya ve aksesuarlarımız hem bizi topluma ait hissettirecek yani çevreye uyumumuzu sağlayacak hem de kendimizi en iyi şekilde yansıtacak özellikler aranarak seçilecektir. Aslında bu durum, daha alışveriş sırasında kendini belli edecek hatta insanın psikolojik yanı ile toplum kurallarına uyma konusundaki bilinci, etkisini hemen hissettirecektir.

XX. yy. başlarında Amerikan Folklor Derneği'nin kurulmasıyla başlayan ve Journal of Amerikan Folklore dergisinin yayınlanmasını sağlayan Franz Boas ve arkadaşlarının tüm çabaları Amerikan yerli kabilelerinin sözlü ürünlerinin kaynağı ve yayılma yönünün tespiti yanında söz konusu topluluklara ait anlatı türlerinin konu, anlatım stili ve işlevlerini tespit etmekte (Dorson 1984: 29-34). Theodor Benfey'in Avrupa masalları ile Pançatantradaki masallar arasındaki benzerliği göç, savaş, ticaret, tercüme gibi sebeplerle sözlü ve yazılı geçirmeye başladığı (Sakaoğlu 1999: 7-8) ve "Kültürel Ödünçleme Teorisi" ile açıklanan bu durumdan (Çobanoğlu 2005: 105-107) hareketle Amerikan folklorcuları "geleneksel masalların ait olduğu kültürü yansıtacağını, tarihini hatta etnografyasını ortaya koyacağını" belirtirken aslında söz konusu ürünün işlevini de ortaya koymaktaydı. Nitekim Franz Boas'ın öğrencilerinden Bascom'un "bulmacaların akli çalıştırdığı, atasözlerinin kanun maddesi gibi yorumlanabildiğini, taşlama içerikli şarkıların düşmanlıkları açığa çıkardığı" (Dorson 1984: 27-28), Herkowitzler'in kabile mitlerinin inanç, yönetim şekli, dini törenler, özellikle de eğitimdeki etkinliği", Eggan'ın rüyada kabile mitlerini gören ruhsal yapısı bozuk kimselerin kimlik oluşumunu tamamlayabilecekleri, Lessa'nın mitik anlatılardan bilicilerin yararlanabildiği (Dorson 1984: 30-32) yolundaki tespitleri de bunu ifade etmekteydi.

İncelemeye aldığımız 888 Özbek Afandi Fıkraları üzerinde işlevleri bağlamında değerlendirmeye geçmeden önce antropolojik görüşten de söz etmek istiyoruz. Çünkü temelini "bir anlatmayı sadece tek kişiden değil, bütün bilgi vericilerden yararlanarak derlemeye dolayısıyla kaynak kişi ile ilgili bilgilerin elde edilmesine" (Dorson 1984: 25-26; 27-28) dayandıran antropolojik görüş savunucularının üzerinde durdukları üç husustan birisi derleme metinlerinin o toplum içinde hangi sebeple anlatıldıkları bir başka ifadeyle hangi işlevi yükledikleri idi. Buna göre bir atasözü mahkemede bir kanun maddesinin işlevini yüklenebilir. Her sabah müstakbel krala okunan kabile mitleri söz konusu kral adayının gelecekteki hayatına yön verebilir. İnsanların psikolojik bozuklukları büyüsel bir takım sözler ve fallarla sağaltılabilmekteydi (Dorson 1984: 30-32).

Bu bağlamda Van Gennep'in temsilcisi olduğu biyolojik halkbilimi kuramını da dile getirmek istiyoruz. Buna göre sözlü ürünler veya bütün halkbilimi olguları canlı bir organizma gibi düşünülmelidir. Bir başka ifadeyle söz konusu halkbilimi olguları dünden

bugüne yaşamaya devam eden, dünü bugüne taşıyan olgular olup sosyal hayatın her yönünden etkilenmektedir. Bu nedenle tarihe saplanıp kalmak, folklor olgularını tarihe dayanan teorilerle inceleyip değerlendirmek yanlıştır. Çünkü anlatıcı veya gelenek uygulayıcısı bu bağlamda özgürdür; seçimini kendi belirler. Bir yerde anlatıcı veya uygulayıcıyı tarihe başvurarak değerlendirmek onun anlatıya veya uygulamaya olan katkılarını da göz ardı etmek demektir. G. Cocchiara'nın da katıldığı bu duruma göre halkbilimi ürün ve olguları anlatıcının veya uygulayıcının söz konusu ürün ve olguya katkıları sayesinde günümüze kadar gelmiştir. Hatta bu durum uygulayıcı ve anlatıcıların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, sosyal çevresi v.b bağlamında çeşitlenmeye ve aynı inanca dayanan farklı ritüellerin doğmasına bile yol açmıştır (Çobanoğlu 2005: 170-173).

Birinci Dünya Savaş'ı sonrasında Macar Folkloru konusundaki etkin çalışmalarıyla dikkati çeken ve Macar folklor çalışmalarını yönlendirip ulusal düzeye taşıyan Gyula Ortutay ve Linda Dégh de aynı konuya dikkati çekmişlerdir. Nitekim Gyula Ortutay "İki Dünya Savaşı Arasında ve Bağımsızlığı İzleyen Dönemde Macaristan'da Folklor Bilimi" adlı çalışmasını işçi, köylü sınıfı üzerinde gerçekleştirmiş; bir yerde bilgi vericiler aracılığıyla söz konusu sınıfın problemlerine dikkati çekmiştir (Dorson 1984: 17-19). Ortutay'ın Macaristan'ın siyasi görüşünü desteklemek aslında ise I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Macar toplumuna kültürel bir kimlik vermek amacını taşımakta ise de kaynak kişi vasıtasıyla o grubun ihtiyaçlarını dolayısıyla bu ihtiyaçlara verilecek cevapların yani işlevin arandığını görmemek mümkün değildir. Bir yerde Macar milli kültürünün toplum kültürünün üstüne yerleştirilmesini hedefleyen Linda Dégh'in (Dorson 1984: 18) I. Dünya Savaşı sonrasında gerçekleştirdiği "Masallar ve Bir Macar Köylü Topluluğunda Hikâye Anlatımı" adlı çalışması da aynı konuya ilişkin olup iki şeye dikkati çekmektedir:

1. Aynı masalın, toplum ekonomisi değiştiği oranda işlevinin de değişeceği yani yeni kültürel ortama göre şekilleneceği,
2. Kültürel ve ekonomik değişmelerin yaşandığı ortamda dinleyicilerin masalın içeriğini dolayısıyla işlevini de değiştireceği (Çobanoğlu 2005: 236-237).

Morreal'a göre mizahın etkileri sayılamayacak kadar çok olup her biri gülmeyi sağlayan ve ekseriyetini uyumsuzluğun teşkil ettiği durumdan zevk almak olduğu, kesindir. Bu etkileri ise aşağıda vereceğimiz şekilde göstermemiz mümkündür:

- 1) Özgürleştirme: Yazara göre fıkra anlatan kişi hiçbir baskı altında tutulamaz bir başka ifadeyle kişi herhangi bir güç hükümet veya kurum (siyasi-dini-hukuki-egitimsel vb.) tarafından baskı altında tutulsa bile anlattığı bir fıkra düşüncesini rahatlıkla söylemesine yol açacağından bu baskıyı bertaraf edebilecektir.
- 2) Toplumsal töreleri liberalleştirme: İnsan, yaşadığı ortam bağlamında birtakım tabu ve törelerle çevrelenmiştir. Gerçekliği sözle belirtilsin ya da belirtilmesin bu yasaklar insanın anlatacağı fıkra ile verilir. Mesela kişi cinsel konulardan bahsetmenin ayıp veya günah sayıldığı bir ortamda bu konuları ancak fıkralara dökmek yoluyla yani bu tür fıkraları dile getirme yoluyla engelleri aşabilir.
- 3) Mantık ve akıl kurallarını özgürleştirme: Her insan aklını mantığı çerçevesinde kullanarak hayattaki yolunu çizer ancak mantığını çizdiği bu yol zaman zaman sıkıcı olabilir onu bunalıma sokabilir. İşte fıkraların dikkati mantık haricinde bir noktaya çekerek insanın kısa bir süre de olsa her şeyden bağımsız olarak zamanını geçirmesine sebep olabilir.
- 4) Uzaklaştırma: Morreal'e göre fıkraların bir başka işlevi de rahatsızlık duyulan bir konudan arada bir uzaklaşarak gerçeğin görünmesine engel olan durumları aşabilmektir.

5) Olgunlaştırma: Psikanalistlere göre olgun insan eğer kendine gülebiliyorsa geçmişte ya da o an yaptığı hatalarla alay edebiliyorsa olgun insandır. Bir başka ifadeyle olgunluk insanın kendisini baktığı aynada çıırılçiplak görebilmesidir. Bu bağlamda kişi kendisini de içine katarak anlattığı bir fıkra ile durumunu gülererek eleştirebilir; aslında bu durum onun yaptıklarından aldığı dersi de ifade eder.

6) Akıl sağlığını koruma: Her insan veya topluluk veya grup zaman zaman başka güçler tarafından kendi düşüncelerini kabul ettirilmeye zorlanabilir; bir yerde beyinleri yıkanmak istenebilir. Böyle konuyla karşılaşan insan konuya uygun hatta kendisini de anlatıdaki tipin yerine koyarak bir fıkra söyler; bu yolla karşısındakinin çabasının boşa olduğunu gösterir.

7) İyileştirme- tedavi etme: Fıkra (tıpkı müzik gibi) insan sağlığını iyileştirici bir görev de üstlenmektedir. Bu bağlamda karşımıza gelen ve problemleri yüzünden okunan bir kişiyi duruma uygun fıkralar anlatarak iyileştirme yoluna gidebilir; hatta fıkralardan çıkarılacak derslerle bu tedavi yolu güçlendirilebilir. Nitekim araştırmalar problemlerinden dolayı gülmeyi unutan bir insanın özel birinden gülme dersleri aldığını bize belirtmektedir (Morreal 1997: 147-159).

Özbek Afandi fıkralarına işlevleri bağlamında baktığımızda fıkraların genel karakterine uygun bir durumla karşılaştığımızı görüyoruz. Derleme yoluyla elde edilen bir metin olmadığı halde üzerinde çalıştığımız 888 fikranın da bu gözle değerlendirilebileceğini görmenin, şaşırtıcı bir şey olmadığı ortadadır. Özbek Afandi fıkraları işlevleri bağlamında 7 grupta değerlendirilebilir.

III.1. Tenkit etme - Eleştirme

1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**”, 2 noda kayıtlı olan “**İki Eşeğin Yüğü**”, 3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**”, 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek ile Adam**”, 7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**”, 8 noda kayıtlı olan “**İçeriden Çıkan Hırsız**”, 9 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Peygamberlik**”, 10 noda kayıtlı olan “**Geyik De Av Mı?**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”, 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**”, 15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budacağı**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**”, 21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**”, 23 noda kayıtlı olan “**Laf Anlamaz Adam**”, 30 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hâkim**”, 32 noda kayıtlı olan “**Baykuş Ne Dedi**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 41 noda kayıtlı olan “**Hükümdar ve Onun Eşegi**”, 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi ile Timur**”, 47 noda kayıtlı olan “**Kör**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 50 noda kayıtlı olan “**Padişahın Hediyesi**”, 51 noda kayıtlı olan “**Dua**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**”, 54 noda kayıtlı olan “**Maalesef**”, 55 noda kayıtlı olan “**Eşek Başı**”, 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**”, 62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**”, 68 noda kayıtlı olan “**Yük Altında**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**”, 74 noda kayıtlı olan “**Buraya Para Ekeceğim**”, 78 noda kayıtlı olan “**Alim ve Zalim**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi-Aksak Timur**”, 93 noda kayıtlı olan “**Deli birdi Üç Oldu**”, 99 noda kayıtlı olan “**Karasinekler**”, 102 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Güçlüdür**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Alem Padişahı**”, 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**”, 108 noda kayıtlı olan “**Lafa Hevesliler**”, 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**”, 113 noda kayıtlı olan “**Padişahın Sözü**”, 116 noda kayıtlı olan “**Ölmek İstiyorum**”, 117 noda kayıtlı olan “**Efendinin İtirafı**”, 133 noda kayıtlı olan “**Affedersin Eşğim**”, 143 noda kayıtlı olan “**Allah’a Kalan Gününü Görsün**”, 150 noda kayıtlı olan

“Çirkin Melek”, 151 noda kayıtlı olan “Ala Namaz-Bele Namaz”, 158 noda kayıtlı olan “Ezan Bir Gün Söylense”, 159 noda kayıtlı olan “Kendim De Bilmiyorum”, 161 noda kayıtlı olan “Ölünün İyisi”, 163 noda kayıtlı olan “Allah İsterse”, 165 noda kayıtlı olan “Cennet’te Mescit Var Mı?”, 166 noda kayıtlı olan “Efendi İmam”, 168 noda kayıtlı olan “Hocanın Okuması”, 169 noda kayıtlı olan “Yaşlının Bedduası”, 170 noda kayıtlı olan “Bana Layık Millet Sizlersiniz”, 171 noda kayıtlı olan “Başını Kaldırmaya Dermanı Yok”, 173 noda kayıtlı olan “Sarık”, 174 noda kayıtlı olan “İmam Sadece Aldı”, 177 noda kayıtlı olan “Uzun Demir”, 181 noda kayıtlı olan “Hoca ve Efendi”, 184 noda kayıtlı olan “Efendi ve Azrail”, 185 noda kayıtlı olan “İmamlar”, 187 noda kayıtlı olan “Sineğe Acıdım”, 188 noda kayıtlı olan “Acayip Tavşan”, 190 noda kayıtlı olan “Müftü”, 191 noda kayıtlı olan “Efendinin Şahitliği”, 193 noda kayıtlı olan “Vakfa Yakışsa”, 194 noda kayıtlı olan “Kaybolan Kutu”, 195 noda kayıtlı olan “Akıl”, 202 noda kayıtlı olan “Bu Şapkayı Cebrail Giysin”, 206 noda kayıtlı olan “Ay”, 207 noda kayıtlı olan “Allah’ın Gazabı”, 213 noda kayıtlı olan “Efendi ve İmam”, 215 noda kayıtlı olan “Allah Nerede”, 216 noda kayıtlı olan “İsa ve İmam”, 217 noda kayıtlı olan “Efendi ve Kadı”, 221 noda kayıtlı olan “Allah’ın Yeğeni”, 222 noda kayıtlı olan “Vasiyet”, 223 noda kayıtlı olan “Namaz”, 229 noda kayıtlı olan “Gönlümdeki Olsa”, 232 noda kayıtlı olan “Helal Eşek”, 238 noda kayıtlı olan “Sarık ve Kaftanın Sahibi”, 240 noda kayıtlı olan “Gönlüm Yaşlandı”, 249 noda kayıtlı olan “Eşeğime Uygun Palan”, 250 noda kayıtlı olan “Hazreti Cebraili De Satardınız”, 252 noda kayıtlı olan “Namazdan Kaçıp”, 253 noda kayıtlı olan “Eşeğin Başı ve Kulağı”, 256 noda kayıtlı olan “Akıllı Eşek”, 260 noda kayıtlı olan “Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...”, 261 noda kayıtlı olan “Oğlumun Adı Farz”, 263 noda kayıtlı olan “Efendi İmam”, 264 noda kayıtlı olan “Yedi Defa Dolanırsa Helal”, 265 noda kayıtlı olan “Allah’ın Mahluku”, 267 noda kayıtlı olan “Eşek Kadı”, 268 noda kayıtlı olan “Yas Tutmuş Cıvıvlar”, 269 noda kayıtlı olan “Hoşt”, 272 noda kayıtlı olan “Allah Şakayı Bilmezmiş”, 274 noda kayıtlı olan “Eyvah Evim Yanıyor”, 275 noda kayıtlı olan “Allah’a İnanıp Kaygısız Kalma”, 278 noda kayıtlı olan “Yarım Günlük Oruç”, 279 noda kayıtlı olan “İtin Duası”, 280 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Kurbanlığı”, 285 noda kayıtlı olan “Allah’ın Kulları”, 288 noda kayıtlı olan “Şeytan”, 290 noda kayıtlı olan “Namazda”, 291 noda kayıtlı olan “Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden”, 292 noda kayıtlı olan “Köpek Yavrusunun Duası”, 293 noda kayıtlı olan “Gecede İki Defa Kalkıyorum”, 294 noda kayıtlı olan “Gusül”, 295 noda kayıtlı olan “Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”, 296 noda kayıtlı olan “Düzgün Dileyiniz”, 299 noda kayıtlı olan “Ölünün Düğünü”, 300 noda kayıtlı olan “Şeytan Dermanını Verir”, 301 noda kayıtlı olan “Sofu Mu İyi Eşek Mi İyi”, 302 noda kayıtlı olan “Mürşit ve Meşreb”, 304 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Şeyhülislam”, 305 noda kayıtlı olan “Hükümdar ve Meşreb”, 306 noda kayıtlı olan “Tedbirli”, 307 noda kayıtlı olan “Benzetmeden Kaçış”, 308 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Afak Hoca”, 310 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Dervişler”, 311 noda kayıtlı olan “Evliya Olsa, Durup Görsün”, 314 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Han”, 317 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Mahmudbiy”, 318 noda kayıtlı olan “Kirlenmiş Taht”, 319 noda kayıtlı olan fıkroda “Hilenin Şeriatı”, 320 noda kayıtlı olan “Eğer Ahmak Olsa”, 321 noda kayıtlı olan “İki Koyun Sohbeti”, 323 noda kayıtlı olan “Cimrinin Sadakası”, 328 noda kayıtlı olan “Gül Takmak”, 331 noda kayıtlı olan “Dürüstçe Adamlar”, 332 noda kayıtlı olan “Bir Tüccar Gördüm”, 337 noda kayıtlı olan “Yaşlıysa Da Dökülmez”, 340 noda kayıtlı olan “İnanmazsanız Ölüye Sorun”, 342 noda kayıtlı olan “Ye Cübbem”, 343 noda kayıtlı olan “Susayan Cep”, 344 noda kayıtlı olan “Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”, 345 noda kayıtlı olan “Hayret Gözün Varmış”, 347 noda kayıtlı olan “Bunun Masrafını Kim Ödedi?”, 348 noda kayıtlı olan “Görüşmezsek Hoşçakalın”, 349 noda kayıtlı olan “Yuvarlak Ekmek”, 353 noda kayıtlı olan “Kılıç ile Kasap”, 355 noda kayıtlı olan “İstekli Kurtlar”, 363 noda kayıtlı olan “Kötü Kundura”, 366 noda kayıtlı olan “Dudağı Helal”, 368 noda kayıtlı olan “Öküz Beni Aldı”, 370 noda kayıtlı olan “Soruya Yakışan Cevap”, 371 noda kayıtlı olan “Azizler”, 379 noda kayıtlı olan “Güzel Yüz ve Ekmek”, 381 noda

kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”**, 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”**, 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 389 noda kayıtlı olan **“Adaletli Hüküm”**, 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”**, 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”**, 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan ve Külhanbeyi”**, 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”**, 401 noda kayıtlı olan **“Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”**, 402 noda kayıtlı olan **“Kendinden Görsün”**, 413 noda kayıtlı olan **“En Güzel Söz”**, 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş?”**, 430 noda kayıtlı olan **“Kuyu Çevrilip Koyulur”**, 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”**, 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişsiniz”**, 446 noda kayıtlı olan **“Bulamadım Ki”**, 462 noda kayıtlı olan **“Berber”**, 467 noda kayıtlı olan **“Şimdi Kuş Oldun”**, 469 noda kayıtlı olan **“İsterseniz Şamar Yiyin”**, 470 noda kayıtlı olan **“Kör Olun”**, 471 noda kayıtlı olan **“Bu Kadar Peşinden Gidemem”**, 474 noda kayıtlı olan **“İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”**, 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”**, 484 noda kayıtlı olan **“Çocukların Duası”**, 489 noda kayıtlı olan **“Aydın Kaçı”**, 490 noda kayıtlı olan **“Yemek Yiyenler Girsin”**, 491 noda kayıtlı **“Efendi ve Hırsız”**, 492 noda kayıtlı olan **“Lezzeti Nasıl”**, 499 noda kayıtlı olan **“Hayır”**, 502 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Babası”**, 503 noda kayıtlı olan **“Biliyor Musunuz Ne Diyeyeceğim”**, 511 noda kayıtlı olan **“Hal Böyle Olunca”**, 515 noda kayıtlı olan **“Laf Sarıktaysa”**, 516 noda kayıtlı olan **“Doktor”**, 517 noda kayıtlı olan **“Kıyamet”**, 524 noda kayıtlı olan **“Sabret”**, 529 noda kayıtlı olan **“Zayıf Eşek”**, 535 noda kayıtlı olan **“Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun”**, 547 noda kayıtlı olan **“Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü”**, 554 noda kayıtlı olan **“Sana Ne?”**, 574 noda kayıtlı olan **“Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi”**, 580 noda kayıtlı olan **“Bu Da Arkadaş Mı”**, 581 noda kayıtlı olan **“Aklın Varsa Kendini Suya At”**, 587 noda kayıtlı olan **“Deden Balık Olurdu”**, 589 noda kayıtlı olan **“Keskin Akıl”**, 594 noda kayıtlı olan **“Bilmece”**, 600 noda kayıtlı olan **“Hile”**, 606 noda kayıtlı olan **“Mescit ve Cami”**, 607 noda kayıtlı olan **“Hırsızlar Katında”**, 608 noda kayıtlı olan **“Yular”**, 617 noda kayıtlı olan **“Secde”**, 618 noda kayıtlı olan **“Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş”**, 635 noda kayıtlı olan **“Aferin, El Bülbülleri”**, 636 noda kayıtlı olan **“Tambur”**, 637 noda kayıtlı olan **“Beni Teyzem Doğurmuş”**, 640 noda kayıtlı olan **“Helak Ettin Ya”**, 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”**, 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki!”**, 657 noda kayıtlı olan **“İkinci Eş”**, 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”**, 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”**, 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”**, 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”**, 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”**, 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”**, 669 noda kayıtlı olan **“Pazar Günü Gel Deseydin Ya”**, 687 noda kayıtlı olan **“Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya”**, 688 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şeyh”**, 689 noda kayıtlı olan **“Kadının Evinde De Helal Ekmek Oluyor Mu?”**, 690 noda kayıtlı olan **“Ağzın İki Tane Olduğunda...”**, 691 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Patron”**, 692 noda kayıtlı olan **“Allah’a Vermedi Kendi Yedi”**, 693 noda kayıtlı olan **“Nasip”**, 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götüremez Misin”**, 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsıyla”**, 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”**, 706 noda kayıtlı olan **“Bende Bir Ölüp Alayım”**, 719 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hükmü”**, 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”**, 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”**, 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”**, 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki”**, 743 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Mektubu”**, 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdın?”**, 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Düzeldi”**, 746 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Gayreti”**, 747 noda kayıtlı olan **“Baykuş”**, 750 noda kayıtlı olan **“Atını Dilime Bağla”**, 751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”**, 752 noda kayıtlı olan **“Yalan ve Yalancılık”**, 761 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Bedduası”**, 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”**, 768 noda kayıtlı olan **“Niçin Tebessüm Ediyorsun?”**, 769 noda kayıtlı olan **“Kendimi Eşek Yaptım”**, 777 noda kayıtlı olan **“İşte, Ben Söylemedim”**, 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”**, 779 noda kayıtlı olan **“Holvaytar Yesek”**, 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”**, 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”**, 802 noda kayıtlı olan **“Sitmanın Davası”**, 806 noda kayıtlı olan **“Kardeş Eşek”**, 810 noda kayıtlı olan **“Uyuzun İlacı”**, 811 noda kayıtlı olan **“Değer”**, 812 noda kayıtlı olan **“Deve Kapıdan”**

Sığmadı", 813 noda kayıtlı olan **"Gönül Kaymak İstemiş"**, 830 noda kayıtlı olan **"Şu Makine Oldu Ya"**, 833 noda kayıtlı olan **"Dinlenmek"**, 834 noda kayıtlı olan **"Niçin Çay İçmiyordu"**, 835 noda kayıtlı olan **"Eh Aferin"**, 839 noda kayıtlı olan **"Neyin Derisi Kalın?"**, 841 noda kayıtlı olan **"İskarpinin Dili"**, 842 noda kayıtlı olan **"Ev Bastı"**, 843 noda kayıtlı olan **"En Güzel Eser"**, 844 noda kayıtlı olan **"Masala Gelin"**, 845 noda kayıtlı olan **"Meclisçi"**, 846 noda kayıtlı olan **"Ay Çıktıktan Sonra"**, 849 noda kayıtlı olan **"Bulunmaz Başkan"**, 850 noda kayıtlı olan **"Olumsuz Cevap"**, 862 noda kayıtlı olan **"Saf Gönüllü"**, 863 noda kayıtlı olan **"Güzel Hizmet"**, 867 noda kayıtlı olan **"Yalancı"**, 868 noda kayıtlı olan **"Vaktini İdare Et"**, 869 noda kayıtlı olan **"Fiillerin Çekimi"**, 884 noda kayıtlı olan **"Güle-Güle Ölürsünüz"**, 887 noda kayıtlı olan **"Duacının Sırrı"** adlı fıkralarda *Tenkit Etme İşlevi* ön panda olup bunlardan ", 887 noda kayıtlı olan **"Duacının Sırrı"** olan fıkrayı örnek olarak almak istiyoruz:

Bir kişi Efendi'ye sormuş:

-Komşunuz alfabeyi sopa yedikten sonra hastalarını nasıl okuyor?

-Pek safsınız kardeş,- demiş Efendi, Hocalıkta ilmi bilmeye ne gerek var? Çünkü onu okuyan hastaların hepsi cahil demiş. (Solmaz 2016: 1025)

III. 2. Güldürme Eğlendirme

Aşağıya örnek olarak aldığımız ve 96 noda kayıtlı olan **"Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor"** adlı fıkranın yanı sıra 88 noda kayıtlı olan **"Yeterli Geleni Çıkıversin"**, 89 noda kayıtlı olan **"Deli Olacağım Gün"**, 100 noda kayıtlı olan **"Kesilen Baş Konuşmaz"**, 105 noda kayıtlı olan **"Allah Da Padişah ile Aynıymış"**, 139 noda kayıtlı olan **"Büyük Kazan ve Pancar"**, 146 noda kayıtlı olan **"Hacı"**, 153 noda kayıtlı olan **"Kurbanlığın Haysiyeti"**, 182 noda kayıtlı olan **"Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek"**, 211 noda kayıtlı olan **"Efendinin Hesap Torbası"**, 226 noda kayıtlı olan **"Şehrin Köpeği Mi?"**, 242 noda kayıtlı olan **"Yatsı Kaç Rekât"**, 262 noda kayıtlı olan **"Avlunun Fazileti"**, 266 noda kayıtlı olan **"Namazdaki Şaka"**, 273 noda kayıtlı olan **"Ayağım Ağrıyordu"** adlı fıkralarda *Güldürme Eğlendirme* ön plandadır.

Bir gün Emir Timur ile Efendi yan yana oturmuş sohbet ediyorlarmış, birden onun şalvarındaki küçükçe yırtığa gözü takılmış. O parmağını yırtığa sokup bir iki döndürmüş, yırtık çoğalıp yumruk sığacak kadar olmuş. Efendi bunu bilse de kendisi bilmezlikten gelip tasasızca sohbeta devam etmiş. O zaman Emir Timur onun sözünü bölüp, sormuş:

-Efendim, insanın aklının gittiğini nasıl anlarız?

-Yanında oturan adamın şalvarındaki yırtığa parmağını sokup, oynadığından biliriz. Diye cevap vermiş. (Solmaz 2016: 704)

III. 3. Yol Gösterme Nasihat Etme

67 noda kayıtlı olan **"Belediye Başkanının Payı"**, 144 noda kayıtlı olan **"Kavga Neden Çıktı?"**, 157 noda kayıtlı olan **"Bir "Uh" İçin Bir Tin Sesi"**, 175 noda kayıtlı olan **"Üç Vakitte"**, 176 noda kayıtlı olan **"Kazıyıp Yiyin"**, 178 noda kayıtlı olan **"Allah'ın Evi"**, 214 noda kayıtlı olan **"Uzun Sakal"**, 251 noda kayıtlı olan **"Zengin ile Efendi"**, 270 noda kayıtlı olan **"Layık Öğüt"**, 271 noda kayıtlı olan **"Cennetin Yolu"**, 286 noda kayıtlı olan **"Kıyamet Ne Zaman Kopacak?"**, 303 noda kayıtlı olan **"Padişah ve Meşreb"**, 339 noda kayıtlı olan **"Tüccarlığın Başı"**, 360 noda kayıtlı olan **"Su, Başından Bulanır"**, 364 noda kayıtlı olan **"Bıçak Ucu"**, 398 noda kayıtlı olan **"Dünyanın Genişliği"**, 456 noda kayıtlı olan **"Hepsi Gelecek"**, 521 noda kayıtlı olan **"Ömrünüz Azapta Geçerdi"**, 538 noda kayıtlı olan **"Hikmet"**, 541 noda kayıtlı olan **"Miskin ve Efendi"**, 542 noda kayıtlı olan **"Burun"**, 555 noda kayıtlı olan **"Cimri ve Efendi"**, 557 noda kayıtlı olan **"Aceleci"**, 559 noda kayıtlı olan **"Süzme"**, 575 noda kayıtlı olan **"Ne Kadar Yol Gittik"**, 576 noda kayıtlı olan **"Avare**

Olmayın, 577 noda kayıtlı olan **“Ceviz Altında”**, 578 noda kayıtlı olan **“Yayla”**, 579 noda kayıtlı olan **“Dertleşmek”**, 628 noda kayıtlı olan **“Keşke Tuzlasaydın”**, 723 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Olmayı İstemiyorum”**, 733 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Rüyası”**, 734 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”**, 739 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Nasihati”**, 763 noda kayıtlı olan **“Baba ve Oğul'un Karşılaşması”**, 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersen”**, 885 noda kayıtlı olan **“Doğru İstişare”**, 886 noda kayıtlı olan **“Tramvay ve Otobüs Endişesi”** adlı fıkralarda *Yol Gösterme Nasihat Etme* ön plandadır ve 763 noda kayıtlı olan **“Baba ile Oğulun Karşılaşması”** adı fıkra aşağıya alınmıştır:

Efendi dostu ile pazardan geliyormuş. Yol üstünde birbirini yumruklayan iki kişi görmüşler.

-Yürüyün ayıralım hadi! -demiş dostu. Ta onlar yetişip gelince dövüşenlerden biri ayrılmış ve:

-Şimdi biliyorum ki, sen gerçekten eşeksin, -demiş.

-Ben eşek isem, sen de sıpasın, ahmak, -demiş ikincisi.

Efendi dostunun kolundan tutup ilerlerken:

-Yürüyün burada baba-oğul dövüşüyor, onların arsına girmeyelim, -demiş. (Solmaz 2016: 975)

III. 4. Öğretme- Bilgilendirme

Aşağıya örnek olarak aldığımız ve 447 noda **“Damdan Atın Da Görün”** adıyla kayıtlı olan fıkradan başka; 17 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şairler Meliki”**, 63 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Eşeği”**, 82 noda kayıtlı olan **“Bir Tane “Ze”ye Bin Para”**, 83 noda kayıtlı olan **“Veciz Cevap”**, 87 noda kayıtlı olan **“Tavşan Kaçtı”**, 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”**, 95 noda kayıtlı olan **“Günahkârı Çıkarıp Gönderin”**, 125 noda kayıtlı olan **“Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?”**, 148 noda kayıtlı olan **“Hz. Cebrail'in Oğlu”**, 155 noda kayıtlı olan **“Haram Kan”**, 243 noda kayıtlı olan **“Geveze”**, 284 noda kayıtlı olan **“İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur”**, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş ve Ay”**, 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”**, 404 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin İhtirası”**, 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”**, 417 noda kayıtlı olan **“Ölçülü Davranmak Şart”**, 419 noda kayıtlı olan **“İçinde Olmasın Yeter”**, 420 noda kayıtlı olan **“Kırk Soruya Bir Cevap”**, 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem ile Cennet Dolunca”**, 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”**, 464 noda kayıtlı olan **“Tedavi”**, 486 noda kayıtlı olan **“Deliye Cevap”**, 518 noda kayıtlı olan **“Yıldız Yapıyor”**, 531 noda kayıtlı olan **“Denizin Suyu”**, 550 noda kayıtlı olan **“Ters Binip Bırakıverdim”**, 552 noda kayıtlı olan **“Et ve Balta”**, 585 noda kayıtlı olan **“Bilgeler Sohbeti”**, 588 noda kayıtlı olan **“Koyunu Satana Sor”**, 613 noda kayıtlı olan **“Çukurlara Toplanmış”** adlı fıkralarda *Öğretme Bilgilendirme* ön plandadır.

Efendi bir gün damdan sokağa düşmüş. Adamlar toplanmış.

-Efendi ne yaptın, niye yerde yatıyorsun? Diye sormuşlar.

-Benim niye yerde yattığımı bilmek istiyorsanız kendinizi damdan atın da görün, demiş Efendi. (Solmaz 2016: 856)

III. 5. Meydan Okuma- Tehdit

19 noda kayıtlı olan **“Yarım Öksürük”**, 22 noda kayıtlı olan **“Tehdit”**, 282 noda kayıtlı olan **“İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur”**, adlı fıkralarda *Meydan Okuma Tehdit* ön plandadır; 22 numarayla kayıtladığımız **“Tehdit”** adlı fıkra örnek olarak verilmiştir:

Efendi Padişahın sarayında heybesini kaybetmiş ve makam sahiplerini toplayıp:

-İyilikle heybemi bulup veriniz, yoksa elimden geleni yapacağım,-demiş.

Efendinin tehdidinden hiç kimse korkmamış olsa da, onun kederli olmasını istemeyip arayıp heybesini bulup vermişler. Efendi bu durumdan memnun olmuş. Daha sonra bir kişi Efendiye sormuş:

-Efendi, heybeniz bulunmasaydı ne yapacaktınız?

Efendi hemen cevap vermiş:

-Ne yapayım, evimde bir eski halı vardı. Onu bozup heybe yapardım. Bunu

Efendi, avcıdan bir karga satın almış. Yolda bir arkadaşına rastlayıp:

-Efendi kargaya ne gerek vardı? — diye sormuş arkadaşı.

Efendi:

Karga bin yıl yaşıyormuş diyorlar, gerçekten öyle mi deneyip göreceğim. Diye cevap vermiş. (Solmaz 2016: 668)

III. 6. Açıklama- İzah Etme

101 noda kayıtlı olan “**Efendi Timur’dan Korkarak Köyüne Kaçtı**” ve 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**” adlı fıkralarda *Açıklama İzah Etme* ön planda olup, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**” adlı fıkra da örnek olarak verilmiştir:

Efendi, avcıdan bir karga satın almış. Yolda bir arkadaşına rastlayıp:

-Efendi kargaya ne gerek vardı? - diye sormuş arkadaşı.

Efendi:

-Karga bin yıl yaşıyormuş diyorlar, gerçekten öyle mi deneyip göreceğim. Diye cevap vermiş. (Solmaz 2016: 887)

III. 7. Üstünlük Sağlama

24 noda kayıtlı olan “**Özür**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Yıldızı**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 28 noda kayıtlı olan “**Hay Allah**”, 29 noda kayıtlı olan “**Yemek Öğretti**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Olur Ya Eşek**”, 39 noda kayıtlı olan “**Çift Cinsiyetli Balık**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Payı**”, 44 noda kayıtlı olan “**Can**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fiili**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İş Bir Yolda Yapmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**”, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**”, 61 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Eşeği**”, 64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**”, 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**”, 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**”, 75 noda kayıtlı olan “**Atın Ayağından Su İçmesi**”, 76 noda kayıtlı olan “**Düğündeki Olay**”, 77 noda kayıtlı olan “**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 85 noda kayıtlı olan “**Öcünü Aldı**”, 86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurupkaldı**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 91 noda kayıtlı olan “**Yerin Yerden Farkı Var**”, 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 97 noda kayıtlı olan “**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**”, 98 noda kayıtlı olan “**At Pazarlığı**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 106 noda kayıtlı olan “**Kim Şanssızlık Getirdi**”, 109 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Hediyesi**”, 111 noda kayıtlı olan “**Efendi Tercüman**”, 112 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Alçakgönüllülüğü**”, 114 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişahın Hizmetçileri**”, 115 noda kayıtlı olan “**Efendi Savaşta Hazırlanıyor**”, 118 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğrusunu Söylüyor**”, 119 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Hesap Defteri**”, 120 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Oğlu**”, 121 noda kayıtlı

olan **“Efendi Münecim”**, 122 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Değeri”**, 123 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Vali”**, 124 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Cübbesi”**, 126 noda kayıtlı olan **“En İyi Yemek”**, 127 noda kayıtlı olan **“Tavuk ve Cıvcıvlar”**, 128 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Huyu Kötü”**, 129 noda kayıtlı olan **“Faziletli Şamar”**, 130 noda kayıtlı olan **“Mucize”**, 131 noda kayıtlı olan **“Yetişemezseniz Siz De İnin”**, 132 noda kayıtlı olan **“Kim Zor?”**, 134 noda kayıtlı olan **“Uygun Cevap”**, 135 noda kayıtlı olan **“Uygun Cevap”**, 136 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Düşünceleri”**, 137 noda kayıtlı olan **“İnanmazsan Kendin Gel”**, 138 noda kayıtlı olan **“Övünen Halife”**, 140 noda kayıtlı olan **“Para-Bana”**, 141 noda kayıtlı olan **“Önce Padişaha İnanmak Gerek”**, 142 noda kayıtlı olan **“Gizli Söz”**, 145 noda kayıtlı olan **“Alışkanlıkları Bırakmak Zor”**, 147 noda kayıtlı olan **“Baygura Anta Kelben Kabira”**, 149 noda kayıtlı olan **“Ek Fatiha”**, 152 noda kayıtlı olan **“Namaz Ne Kadar Kafes Oldu”**, 154 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”**, 156 noda kayıtlı olan **“Hüküm”**, 160 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Oruç”**, 162 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Kapısı”**, 164 noda kayıtlı olan **“Sözde Sarık”**, 172 noda kayıtlı olan **“Fetva”**, 179 noda kayıtlı olan **“Allah’ın İşi”**, 180 noda kayıtlı olan **“Kutsanmış Su”**, 183 noda kayıtlı olan **“Sıcak Can”**, 186 noda kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Peygamber”**, 189 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**, 196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”**, 199 noda kayıtlı olan **“Kur’an”**, 200 noda kayıtlı olan **“Vaaz”**, 201 noda kayıtlı olan **“Günah Çuvalı”**, 203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”**, 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değiyor”**, 205 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”**, 209 noda kayıtlı olan **“Yarım Altınlı Ceza”**, 210 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Nasıl Söz”**, 212 noda kayıtlı olan **“Al Abdestini Ver Kavuşumu”**, 218 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Özürü”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”**, 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”**, 225 noda kayıtlı olan **“Papaz ve Sakal”**, 227 noda kayıtlı olan **“Zemzem”**, 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”**, 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kadı”**, 231 noda kayıtlı olan **“Dişi Şeytan”**, 233 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Vasiyeti”**, 234 noda kayıtlı olan **“Saray Görevlisi ve Tüccar”**, 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”**, 236 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Ayı”**, 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”**, 239 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Emri”**, 241 noda kayıtlı olan **“Eşeğimin Kuyruğu Oluyor”**, 244 noda kayıtlı olan **“Sarık Cehenneme Düştü”**, 245 noda kayıtlı olan **“Vessamai-Vettariki”**, 246 noda kayıtlı olan **“Namazınızı Abdestsiz Kıldık”**, 248 noda kayıtlı olan **“Mas’u Liyat”**, 254 noda kayıtlı olan **“Oruç”**, 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”**, 257 noda kayıtlı olan **“Nâsing Var Mı?”**, 258 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”**, 259 noda kayıtlı olan **“Kundura ve Eşek”**, 276 noda kayıtlı olan **“Bir Mertlik Yapmıyor Musun?”**, 277 noda kayıtlı olan **“Efendi-Müftü”**, 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”**, 283 noda kayıtlı olan **“Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı”**, 287 noda kayıtlı olan **“Davacı-Dolandırıcı”**, 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”**, 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb-i İmam”**, 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”**, 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”**, 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”**, 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı karılar”**, 326 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Dilenci”**, 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşeği Görünce Bağırır”**, 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”**, 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarını Görüp”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Avukat”**, 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Teccal”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”**, 359 noda kayıtlı olan **“Alıp Kaçtığım Gün”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 362 noda kayıtlı olan **“Kaz Çorbası”**, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”**, 369

noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”**, 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”**, 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”**, 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”**, 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”**, 383 noda kayıtlı olan **“Sonu Hayırlı Olsun”**, 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş?”**, 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”**, 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”**, 390 noda kayıtlı olan **“Gırvoydı”**, 391 noda kayıtlı olan **“Karın Kalkan Ellezime”**, 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”**, 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”**, 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır (!!!!)”**, 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”**, 403 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Pehlivan”**, 406 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bekçi Vurdu”**, 407 noda kayıtlı olan **“At”**, 408 noda kayıtlı olan **“Gıcırdayan Ekmek”**, 409 noda kayıtlı olan **“Bu Gelişin Doğruysa”**, 410 noda kayıtlı olan **“Beyaz Şeker”**, 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”**, 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”**, 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”**, 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”**, 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”**, 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”**, 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”**, 422 noda kayıtlı olan **“Işın Beline Değdi”**, 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”**, 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”**, 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnandın”**, 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De Olmuyor”**, 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”**, 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”**, 433 noda kayıtlı olan **“Aptal ve Deli”**, 435 noda kayıtlı olan **“Senin Sözü De Doğru”**, 436 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Hindisi”**, 437 noda kayıtlı olan **“Kendine Mukayyet Ol”**, 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”**, 439 noda kayıtlı olan **“Somya Darlaştı”**, 440 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hamal”**, 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”**, 442 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 443 noda kayıtlı olan **“Başıma Yastık Yapacağım”**, 444 noda kayıtlı olan **“Benzemeyince Karşılaştırmaz”**, 445 noda kayıtlı olan **“Tadı Bir”**, 449 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyor”**, 450 noda kayıtlı olan **“Öncekinde Aldınız”**, 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”**, 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”**, 453 noda kayıtlı olan **“Kalbur”**, 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”**, 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”**, 457 noda kayıtlı olan **“Nas”**, 458 noda kayıtlı olan **“Canan”**, 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”**, 460 noda kayıtlı olan **“Zehir”**, 461 noda kayıtlı olan **“Çorba”**, 463 noda kayıtlı olan **“Yelim”**, 465 noda kayıtlı olan **“Fare İlacı”**, 466 noda kayıtlı olan **“Burge Darı”**, 468 noda kayıtlı olan **“Niye Ağlıyorsun”**, 472 noda kayıtlı olan **“Şimdi Bir Ukdem Yok”**, 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”**, 475 noda kayıtlı olan **“Gençliğimde De Razi Değilim”**, 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe-Ciğer”**, 477 noda kayıtlı olan **“Kuyudaki Ay”**, 479 noda kayıtlı olan **“Arı Uhden Kalmasın”**, 480 noda kayıtlı olan **“Allah Korumuş!”**, 481 noda kayıtlı olan **“Tutup Sahibine Veririm”**, 482 noda kayıtlı olan **“Borçlu”**, 483 noda kayıtlı olan **“Zalim Eşek”**, 485 noda kayıtlı olan **“Doktor ve Kasap”**, 487 noda kayıtlı olan **“Çömlek”**, 488 noda kayıtlı olan **“Ey Cahil”**, 493 noda kayıtlı olan **“On Kilo Yiyecek”**, 494 noda kayıtlı olan **“Buzacağının Arapçası”**, 495 noda kayıtlı olan **“Kısır Sığır”**, 496 noda kayıtlı olan **“Çorbasının Çorbası”**, 497 noda kayıtlı olan **“Haram Olasınca”**, 498 noda kayıtlı olan **“Erkeğe Benzeditim mi?”**, 500 noda kayıtlı olan **“Dar Kavuk”**, 501 noda kayıtlı olan **“Eşeğin Sözü”**, 504 noda kayıtlı olan **“Hamile Kazan”**, 505 noda kayıtlı olan **“Günahkar Öküz”**, 506 noda kayıtlı olan **“Kavganın Sebebi”**, 507 noda kayıtlı olan **“Eşeğim Kabul Etmiyor”**, 508 noda kayıtlı olan **“Akılsız Deve”**, 509 noda kayıtlı olan **“Rüzgar”**, 510 noda kayıtlı olan **“Ceset”**, 512 noda kayıtlı olan **“Bereket Versin”**, 513 noda kayıtlı olan **“Güzel Şehir”**, 514 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Kırıldı”**, 519 noda kayıtlı olan **“Çalgıcı”**, 520 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 522 noda kayıtlı olan **“Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti”**, 523 noda kayıtlı olan **“Fakirin Eşyası”**, 525 noda kayıtlı olan **“Beş Lira İçin”**, 526 noda kayıtlı olan **“Kıymetsiz Takke Gitsin!”**, 527 noda kayıtlı olan **“Doktor”**, 530 noda kayıtlı olan **“Dostlar”**, 532 noda kayıtlı olan **“Deva”**, 533 noda kayıtlı olan **“Bir Şey Ver!”**, 534 noda kayıtlı olan **“Yine Kudurup Gitti”**, 536 noda kayıtlı olan **“Sırık”**, 537 noda kayıtlı olan **“Sipa”**, 539 noda kayıtlı olan **“Avanak”**, 540 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 543 noda kayıtlı olan **“Babasının Çocuğu”**, 544 noda kayıtlı olan **“Dertleştim”**, 545 noda kayıtlı olan **“Hala Geç Değil”**, 546 noda kayıtlı olan **“Yetişme**

Kuralı", 548 noda kayıtlı olan **"Bıldırcının Evi Yok"**, 549 noda kayıtlı olan **"Sıpacık"**, 551 noda kayıtlı olan **"Çuval Değirmenin Hakkı"**, 553 noda kayıtlı olan **"Kim Sağ, Kim Hasta"**, 556 noda kayıtlı olan **"Aklım Başıma Geldi"**, 558 noda kayıtlı olan **"Övünen"**, 560 noda kayıtlı olan **"Tarlana Götür"**, 561 noda kayıtlı olan **"Evet, Korkusuzmuşsun"**, 562 noda kayıtlı olan **"Borç"**, 563 noda kayıtlı olan **"Çok Şükür..."**, 564 noda kayıtlı olan **"Kulak Gerekli Mi?"**, 565 noda kayıtlı olan **"Rüya"**, 566 noda kayıtlı olan **"Büyük Kavga"**, 567 noda kayıtlı olan **"Endişe Gelecek Olursa"**, 568 noda kayıtlı olan **"Mısır Unu Ekmeği"**, 569 noda kayıtlı olan **"Küstah"**, 570 noda kayıtlı olan **"Senden Utandığım İçin"**, 571 noda kayıtlı olan **"Uyuyorum"**, 572 noda kayıtlı olan **"Övünçgenlik"**, 582 noda kayıtlı olan **"Elleri Değmedi"**, 583 noda kayıtlı olan **"Ayağımdan Kaldırıp At"**, 584 noda kayıtlı olan **"Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir"**, 586 noda kayıtlı olan **"Nehire Ateş Gitti"**, 590 noda kayıtlı olan **"Efendi ve Aldar Köse"**, 591 noda kayıtlı olan **"Torunum Daha Az"**, 592 noda kayıtlı olan **"Sahtekar"**, 593 noda kayıtlı olan **"Yağlı Ekmek Yapayım"**, 595 noda kayıtlı olan **"Soğuk Yemek"**, 596 noda kayıtlı olan **"Efendi ve Doktor"**, 597 noda kayıtlı olan **"Soğuk"**, 598 noda kayıtlı olan **"Kafiye"**, 599 noda kayıtlı olan **"Hindistan ve Fırın"**, 601 noda kayıtlı olan **"Kundura Kitabı"**, 602 noda kayıtlı olan **"Efendi Tembel"**, 603 noda kayıtlı olan **"Beceriksiz"**, 604 noda kayıtlı olan **"Para"**, 605 noda kayıtlı olan **"Karıştırma"**, 610 noda kayıtlı olan **"Lamba Yağı"**, 611 noda kayıtlı olan **"Onun Kendisi Yeter"**, 612 noda kayıtlı olan **"Sırılsıklam"**, 614 noda kayıtlı olan **"Rüyaya Giren Tatlı"**, 615 noda kayıtlı olan **"Efendi Bir Gün Hamama İnmiş"**, 616 noda kayıtlı olan **"Kaybolan Yüzük"**, 619 noda kayıtlı olan **"Kedi Nerede?"**, 620 noda kayıtlı olan **"Açlığa Hayli Alıştın"**, 621 noda kayıtlı olan **"Ayrıp Satılmıyormuş"**, 622 noda kayıtlı olan **"Efendi ve Görücüler"**, 623 noda kayıtlı olan **"Kaç Kızım At Tepiyor"**, 624 noda kayıtlı olan **"Allah İsterse Alacağım"**, 625 noda kayıtlı olan **"Yürü Yürü Canavar"**, 626 noda kayıtlı olan **"Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya"**, 627 noda kayıtlı olan **"Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş"**, 629 noda kayıtlı olan **"Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim"**, 630 noda kayıtlı olan **"Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar"**, 631 noda kayıtlı olan **"Bu Para Değil De Ne?"**, 632 noda kayıtlı olan **"Ekmek Yapma Günü"**, 633 noda kayıtlı olan **"Haram Kandan"**, 634 noda kayıtlı olan **"Ölmesen"**, 638 noda kayıtlı olan **"Aman, Hanhi Birini Alacağım"**, 639 noda kayıtlı olan **"Kirli Kavga"**, 642 noda kayıtlı olan **"Hayatımda Geçip Öterdim"**, 643 noda kayıtlı olan **"Rahmetli Eşim Söyledi"**, 644 noda kayıtlı olan **"Müzik Çalma Sanatı"**, 645 noda kayıtlı olan **"İsmi Bilip Ne Yapacağım"**, 646 noda kayıtlı olan **"Efendi Yandı"**, 647 noda kayıtlı olan **"Bizim Eller"**, 648 noda kayıtlı olan **"Karı Koca Muhabbeti"**, 649 noda kayıtlı olan **"Oğlum Aklıma Düşmüş"**, 650 noda kayıtlı olan **"Oğul ve Karısının Cevabı"**, 651 noda kayıtlı olan **"Efendi Halının Yamağı"**, 652 noda kayıtlı olan **"Hırsız Bulma Usulü"**, 653 noda kayıtlı olan **"Pamuk Hırsızları"**, 654 noda kayıtlı olan **"Han Anasını Kocaya Veriyor"**, 656 noda kayıtlı olan **"Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten"**, 658 noda kayıtlı olan **"Yalan Bulamadığımda"**, 659 noda kayıtlı olan **"Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?"**, 660 noda kayıtlı olan **"Efendi ve Şeyh"**, 661 noda kayıtlı olan **"Hiçbir Şey Kalmayacakmış"**, 667 noda kayıtlı olan **"Efendinin Kızı"**, 668 noda kayıtlı olan **"Şimdi Mi Kafir Oldum"**, 670 noda kayıtlı olan **"Efendinin Eşeği"**, 671 noda kayıtlı olan **"Gökyüzünde Köpek Uçuyor"**, 672 noda kayıtlı olan **"Demir Yiyen Fare"**, 673 noda kayıtlı olan **"İki Lira Daha Verin"**, 674 noda kayıtlı olan **"Keşkek Yemiş Ağzı Yenmiş"**, 675 noda kayıtlı olan **"İyi Güzel"**, 676 noda kayıtlı olan **"Can Önce Ayaktan Çıkar"**, 677 noda kayıtlı olan **"Un Sürülen Zengininki"**, 678 noda kayıtlı olan **"Bu Yemeği Masumlara Ver"**, 679 noda kayıtlı olan **"Ölümden Kurtuluş"**, 680 noda kayıtlı olan **"Eşeği Öküz Korkuttu"**, 681 noda kayıtlı olan **"Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız"**, 682 noda kayıtlı olan **"Ayıp Atsineği"**, 683 noda kayıtlı olan **"Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?"**, 684 noda kayıtlı olan **"Karpuzun Yavrusu"**, 685 noda kayıtlı olan **"İnna A'tayna"**, 686 noda kayıtlı olan **"Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz"**, 696 noda kayıtlı olan **"Azrail'i Aldatmanın Yolu"**, 697 noda kayıtlı olan **"Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?"**, 698 noda kayıtlı olan **"Gözlüğün Kalitesi"**, 699 noda kayıtlı olan

“Şükredin”, 700 noda kayıtlı olan **“Utancınızı Hoş Görüyorum”**, 701 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”**, 704 noda kayıtlı olan **“Şakayı Da Bilmiyorsun”**, 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”**, 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”**, 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”**, 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”**, 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”**, 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”**, 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler”**, 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”**, 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”**, 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”**, 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”**, 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?”**, 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”**, 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”**, 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz Ay”**, 722 noda kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor”**, 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeliği”**, 725 noda kayıtlı olan **“Arabamı Gökyüzüne Ver”**, 726 noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamamış”**, 727 noda kayıtlı olan **“At Kafasına Örülen Yumak”**, 728 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Ödeyeceğim”**, 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı”**, 730 noda kayıtlı olan **“Efendi Boyacı”**, 731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkarlığı”**, 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum”**, 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”**, 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”**, 740 noda kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”**, 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı”**, 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü”**, 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip, Sulayıp Geleyim”**, 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”**, 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”**, 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”**, 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”**, 759 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Eşkıyalar”**, 760 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tabirci”**, 762 noda kayıtlı olan **“İşaret”**, 765 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Tokatı”**, 766 noda kayıtlı olan **“Görünüşe Göre Yalan”**, 767 noda kayıtlı olan **“Eşeğe Gözlük Takmak”**, 770 noda kayıtlı olan **“Kar Leylek”**, 771 noda kayıtlı olan **“Üç Kuruşluk Tokat”**, 772 noda kayıtlı olan **“Avcı Karga”**, 773 noda kayıtlı olan **“İçime Girme”**, 774 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 775 noda kayıtlı olan **“Dinlenen Tavuk”**, 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim”**, 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir”**, 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”**, 782 noda kayıtlı olan **“Sen De Başköşeye Çık!”**, 783 noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum”**, 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”**, 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”**, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”**, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”**, 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”**, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”**, 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**, 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”**, 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”**, 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”**, 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”**, 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı”**, 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım”**, 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kızı”**, 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersen”**, 803 noda kayıtlı olan **“Çıracak Yağına Yaradı”**, 805 noda kayıtlı olan **“Ayı Postunda”**, 807 noda kayıtlı olan **“Hazineyi Bırakıyoruz”**, 808 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Hayvan”**, 809 noda kayıtlı olan **“İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”**, 814 noda kayıtlı olan **“Katıra Sor”**, 815 noda kayıtlı olan **“Secde Edip Gönderse Var Mı?”**, 816 noda kayıtlı olan **“Ayaktan Değerli Ayakkabı”**, 817 noda kayıtlı olan **“Efendi Ölürdü”**, 818 noda kayıtlı olan **“Alacak ve Verecek”**, 819 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Kız”**, 820 noda kayıtlı olan **“Para Candan Tatlı”**, 821 noda kayıtlı olan **“Bir Paralık Şiir”**, 822 noda kayıtlı olan **“Coğrafya Memleketi”**, 823 noda kayıtlı olan **“Esrarkeş Kadı”**, 824 noda kayıtlı olan **“Husumet”**, 825 noda kayıtlı olan **“İki Uyuşuk”**, 826 noda kayıtlı olan **“Bunun Paltosu Kaldı Mı?”**, 827 noda kayıtlı olan **“Patlıcanın Hizmetçisi Değilim”**, 828 noda kayıtlı olan **“Sopa Darbesi”**, 829 noda kayıtlı olan **“Sakallı Bıyığı Çıkmış”**, 831 noda kayıtlı olan **“Hayran”**, 836 noda kayıtlı olan **“Gençliğimi Kaybettim”**, 837 noda kayıtlı olan **“Onu Sonra Söyleyeyim”**, 838 noda kayıtlı olan **“Karı ve Koca”**, 840 noda kayıtlı olan **“Kurdun Şikayeti”**, 847 noda kayıtlı olan **“Tembelin Uykusu”**, 848 noda kayıtlı olan **“Kötü**

Deyince Olmadı", 851 noda kayıtlı olan **"Ayıp Bende Değil"**, 852 noda kayıtlı olan **"Cesaret"**, 853 noda kayıtlı olan **"Talihsizlik"**, 854 noda kayıtlı olan **"Efendi Direktör"**, 855 noda kayıtlı olan **"Ücreti Kim Verecek?"**, 856 noda kayıtlı olan **"Korkaklık"**, 857 noda kayıtlı olan **"Sözün Doğru"**, 858 noda kayıtlı olan **"Şekerini Koy"**, 859 noda kayıtlı olan **"Kendiniz Yazıp Verin"**, 860 noda kayıtlı olan **"Evim Nerede?"**, 861 noda kayıtlı olan **"Efendi-Spiker"**, 864 noda kayıtlı olan **"Dik Başlılık"**, 865 noda kayıtlı olan **"Aldatış"**, 866 noda kayıtlı olan **"Kıyamette"**, 870 noda kayıtlı olan **"Cimri"**, 871 noda kayıtlı olan **"Süt Sağıcı"**, 872 noda kayıtlı olan **"Kabahat Babamızda"**, 873 noda kayıtlı olan **"Efendi Öğretmen"**, 874 noda kayıtlı olan **"Eli Açık İnsan"**, 875 noda kayıtlı olan **"Korku"**, 876 noda kayıtlı olan **"Uygun Önlem"**, 877 noda kayıtlı olan **"Öç"**, 878 noda kayıtlı olan **"Fiyat-Ahenk"**, 879 noda kayıtlı olan **"Kitaptan Kitap"**, 880 noda kayıtlı olan **"Tedbirsizlik"**, 881 noda kayıtlı olan **"Öğrencinin İtirazı"**, 882 noda kayıtlı olan **"Yarın Nerede Buluşuyoruz?"**, 883 noda kayıtlı olan **"Okumuş Koca"**, 888 noda kayıtlı olan **"Sebepli Kaytarmak"** adlı fıkralarda *Üstünlük Sağlama* ön plandadır; bunlardan 814 numaralı olanı aşağıya alınmıştır:

Efendi komşusunun katırını emaneten almış ve katıra binip köye gitmiş. Bir yere geldiğinde katırın gemini buracak olmuş, başı sertleşmiş, başka tarafa burulup gitmiş. İkinci köye geldiğinde de Efendi onu kendi istediği tarafa buramamış, katır kendi istediği tarafa gidivermiş. Efendi bu duruma gücenip, "var hadi bildiğinden geri kalma!" demiş, kendi haline bırakmış...

Bir yere geldiğinde tanışı karşısına çıkmış. Efendi'ye sormuş:

-Evet Efendim, yolunuz açık olsun, nereye gidiyorsun?

-Ben nereden bileyim, katıra sor! ... (Solmaz 2016: 999)

Sonuç olarak diyebiliriz ki Özbek Afandi fıkralarının en çok tespit ettiğimiz yedi işlevden *"Üstünlük Sağlama"*ya yönelik anlatıldığını göstermektedir. Beş yüz civarında fıkranın oluşturduğu bu gruba bakarak incelediğimiz Özbek fıkralarındaki gülme ve gülme unsurunun daha çok *"Üstünlük sağlayarak"* ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Özbek toplumunda "akıl iyisi" olma özelliği kazanmış olan Afandi, kendisine danışılan, zor zamanlarda yol gösteren ve aynı zamanda da hangi durum ve koşul olursa olsun "alt edilemeyen" bir kişidir. O'nun bu özelliği kimi fıkraların temel hareket noktasını oluşturur. Afandiyi alt etmek için adeta yarışan insanlar, anlatmanın neticesinde maalesef yenilgiden kurtulamazlar.

Afandi adeta burada tip olmanın çok ötesine geçmiş, toplumunu tek başına temsil eden bir destan kahramanına dönüşmüştür. Eğer Afandi yenilirse ait olduğu milleti yenilmiş, kazanırsa da milleti kazanmıştır. Destan kahramanının savaşılar elde ettiği başarıyı Afandi, mizah yoluyla akli, kıvrak zekâsı sayesinde elde etmektedir. Kültürel bir kahraman olan Afandinin fıkralarında *"Üstünlük Sağlama"*nın ağır basmasının sebebinin burada gizli olduğunu düşünmekteyiz.

Fıkraların sadece iki tanesinde gördüğümüz *"Açıklama-İzah Etme"* fonksiyonu fıkraların bilinenden farklı işlevleri de yüklenebileceğini göstermesi açısından son derece dikkate değer.

Özbek Afandi fıkralarında tespit ettiğimiz *"Güldürme-eğlendirme"*, *"Öğretme-bilgilendirme"*, *"Nasihat etme yol gösterme"*, *"Tenkit etme"* *"Meydan okuma-tehdit"* ise söz konusu anlatmaların birden fazla işleve yönelik anlatıldığını göstermesi nedeniyle, konumuzu bir kat daha ilginç kılmaktadır. Bir başka ifadeyle söz konusu Türk boyunun fıkraları çağımızın gelişimine ayak uydurmuş; toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilen işlevleri yüklenmeyi hazır görmektedir.

İŞLEVLERİNE GÖRE ÖZBEK EFENDİ LATİFELERİ

İşlevlerin Adları	
1. Tenkit etme- Eleştirme	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 23, 30, 32, 33, 34, 36, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 60, 62, 68, 71, 72, 73, 74, 78, 81, 84, 93, 99, 102, 103, 107, 108, 110, 113, 116, 117, 133, 143, 150, 151, 158, 159, 161, 163, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 173, 174, 177, 181, 184, 185, 187, 188, 190, 191, 193, 194, 195, 202, 206, 207, 213, 215, 216, 217, 221, 222, 223, 229, 232, 238, 240, 249, 250, 252, 253, 256, 260, 261, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 272, 274, 275, 278, 279, 280, 285, 288, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 299, 300, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 314, 317, 318, 319, 320, 321, 323, 328, 331, 332, 337, 340, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 353, 355, 363, 366, 368, 370, 371, 379, 381, 382, 386, 387, 389, 394, 395, 396, 397, 401, 402, 413, 427, 430, 431, 434, 446, 462, 467, 469, 470, 471, 474, 478, 484, 489, 490, 491, 492, 499, 502, 503, 511, 515, 516, 517, 524, 529, 535, 547, 554, 574, 580, 581, 587, 589, 594, 600, 606, 607, 608, 617, 618, 635, 636, 637, 640, 641, 655, 657, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 669, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 702, 706, 719, 737, 738, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 750, 751, 752, 761, 764, 768, 769, 777, 778, 779, 784, 800, 802, 806, 810, 811, 812, 813, 830, 833, 834, 835, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 849, 850, 862, 863, 867, 868, 869, 884, 887
2. Güldürme Eğlendirme	88, 89, 96, 100, 105, 139, 146, 153, 167, 182, 211, 226, 242, 262, 266, 273,
3. Yol Gösterme Nasihat Etme	67, 144, 157, 175, 176, 178, 214, 251, 270, 271, 286, 303, 339, 360, 364, 398, 456, 521, 538, 541, 542, 555, 557, 559, 575, 576, 577, 578, 579, 628, 723, 733, 734, 739, 763, 804, 885, 886,
4. Öğretme- Bilgilendirme	17, 63, 82, 83, 87, 94, 95, 125, 148, 155, 243, 284, 357, 380, 404, 405, 417, 419, 420, 424, 447, 448, 464, 486, 518, 531, 550, 552, 585, 588, 613,
5. Meydan Okuma- Tehdit	19, 282, 528

6. Açıklama- izah etme	22, 101
7. Üstünlük sağlama	24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 35, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 48, 53, 56, 57, 58, 59, 61, 64, 65, 66, 69, 70, 75, 76, 77, 79, 80, 85, 86, 90, 91, 92, 97, 98, 104, 106, 109, 111, 112, 114, 115, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 145, 147, 149, 152, 154, 156, 160, 162, 164, 172, 179, 180, 183, 186, 189, 192, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 208, 209, 210, 212, 218, 219, 220, 224, 225, 227, 228, 230, 231, 233, 234, 235, 236, 237, 239, 241, 244, 245, 246, 248, 254, 255, 257, 258, 259, 276, 277, 281, 283, 287, 289, 297, 298, 309, 312, 313, 315, 316, 322, 324, 325, 326, 327, 329, 330, 333, 334, 335, 336, 338, 341, 346, 350, 351, 352, 354, 356, 358, 359, 361, 362, 365, 367, 369, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 383, 384, 385, 388, 390, 391, 392, 393, 399, 400, 403, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 418, 421, 422, 423, 425, 426, 428, 429, 432, 433, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 457, 458, 459, 460, 461, 463, 465, 466, 468, 472, 473, 475, 476, 477, 479, 480, 481, 482, 483, 485, 487, 488, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 500, 501, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 512, 513, 514, 519, 520, 522, 523, 525, 526, 527, 530, 532, 533, 534, 536, 537, 539, 540, 543, 544, 545, 546, 548, 549, 551, 553, 556, 558, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 582, 583, 584, 586, 590, 591, 592, 593, 595, 596, 597, 598, 599, 601, 602, 603, 604, 605, 610, 611, 612, 614, 615, 616, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 638, 639, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 656, 658, 659, 660, 661, 667, 668, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 703, 704, 705, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 720, 721, 722, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 735, 736, 740, 748, 749, 753, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 762, 765, 766, 767, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 780, 781, 782, 783, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 799, 801, 803, 805, 807, 808, 809, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 831, 836, 837, 838, 840, 847, 848, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 864, 865, 866, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 888,

Tablo 3 (Solmaz 2016: 237-238)

Kaynaklar

- AKARSU Bedia (1994). *Çağdaş Felsefe Kant'tan Günümüze Felsefe Akımları*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- BAŞGÖZ İlhan (2006). "Sözlü Anlatımda Arasöz: Türk Hikâye Anlatıcılarının Şahsi Değerlendirmelerine Ait Bir Durum İncelemesi". *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1*, (Çev. Metin Ekici), Ankara: Geleneksel Yayınları, 320-349.

- BAYRAKTAR Zülfikar (2010). Mizah Teorileri Ve Mizah Teorilerine Göre Nasreddin Hoca Fıkralarının Tahlili, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- BİLGİN Nuri (2009). *Sosyal Psikoloji*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- BOCK Philip (2001). *İnsan Davranışının Kültürel Temelleri, Psikolojik Antropoloji*, (Çev: N. Serpil Altunek), İstanbul: İmge Yayınları.
- ÇOBANOĞLU Özkul (2005). *Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- DORSON Richard. M. (1984). *Günümüz Folklor Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınlar, No: 33.
- FROMM E. (2003). *Sahip Olmak Ya Da Olmamak* (Çev: A. Arıtan). İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- GÖKA Erol (2011). *Türklerin Psikolojisi Tarihin Ruhumuzda Bıraktığı İzler*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- KAFESOĞLU İbrahim (1991). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- KÖSE Nerin (2000). "Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Türk Halk Hikayeleri", *Milli Folklor*, S. 45, 22-39.
- MORREAL John (1997). *Gülmeyi Ciddiye Almak*. (Çev. Kubilay Arsever-Şenar Soyar) İstanbul: İris Yayınları.
- PROPP V. (1958). *Morphology of the Folktale*. Austin: University of Texas Press, 1958.
- SOLMAZ Erhan (2016). Özbek Mizahında Nasreddin Hoca Tipi ve Fıkraları, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- YAYIN Nerin (2010). *Kırgız Epik Terimler Sözlüğü II*, İzmir: Üniversiteliler Ofset.